

OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 11:00 uur d.d. 8 juni 2020 – 11:00 uur d.d. 9 juni 2020

(Defensie) | Met input van VWS, RIVM, J&V, BZ, FIN, BZK, IenW, OCW, SZW, EZK, LNV en Defensie

10.2e

NB: de ringen staan onderaan

Samenvatting

- Het stikstofadvies van Remkes en antiracisme zijn de hoofdonderwerpen in de media vandaag. Daarnaast komen verschillende coronagerelateerde onderwerpen terug zoals de naleving van de 1.5-meterregel, het verloop van nieuwe besmettingen en economische ramingen.
- Nederlanders vinden het steeds moeilijker om voldoende afstand te houden. 'De wil om afstand te houden' ebt weg nu de druk op ziekenhuizen afneemt, de angst voor besmetting afneemt en mensen vinden dat het wel lang genoeg geduurd heeft. 'Hoe zijn mensen nog te motiveren?'.
- FNV en CNV waarschuwen dat winkelpersoneel zich hierdoor onveilig voelt op de werkvloer. FNV stelt dat klanten in de winkel de grenzen van de nieuwe vrijheid opzoeken: ze pakken geen winkelmandje, ontsmetten zich niet en houden geen afstand. Ook in de horeca hebben mensen moeite zich aan de regels te houden.
- Daarbij is er nog steeds veel aandacht voor de uitzonderingspositie voor het vliegverkeer. Zijn vliegtuigen veiliger t.o.v. theater en bioscopen? Waarom mogen passagiers hier wel dicht op elkaar zitten? De Kamer vraagt nu om een protocol van het kabinet en het OMT.
- Ernst Kuipers (LNAZ) zegt dat het drukke Hemelvaartsweken, de heropening van de basisscholen en de hervatting van de contactberoepen nog niet terug te zien zijn in de cijfers. De GGD Amsterdam zegt nog geen nieuwe besmettingen te zien na het Dam-protest.
- De meeste Nederlandse vakantiegangers blijven dit jaar in eigen land. De helft van de bevolking is sowieso niet van plan om met vakantie te gaan, blijkt uit onderzoek door EenVandaag onder 29.000 respondenten.
- Verschillende economische onderwerpen in het nieuws: DNB en Rabobank verwachten een recessie met een krimp van minimaal 6 procent; CBS zegt dat veel ondernemers positiever zijn geworden over hun overlevingskansen en de golf van faillissementen blijft voorlopig uit. Daarnaast klinkt er kritiek op de mogelijke staatssteun voor de Hema.
- Er is onder Nederlanders grote verdeeldheid over het gebruik van een corona-app, concluderen onderzoekers van drie Nederlandse universiteiten i.s.m. het RIVM. Een derde zou de app zonder meer installeren, een derde twijfelt, en nog eens een derde ziet niets in de app. Tegenstanders hebben zorgen over de privacy en zeggen dat de app een belemmering van hun vrijheid is.
- Testen op corona gaat in de meeste regio's voorspoedig, maar nog niet overal, stelt RTL Nieuws na een eigen rondgang. Vooralsnog lijkt het landelijke testbeleid alleen in Zuidoost-Brabant en Rotterdam Rijnmond voor problemen te zorgen.
- Veel media-aandacht gaat uit naar een advies van de Onderwijsraad met als oproep dat het kabinet geld moet uittrekken om de negatieve gevolgen van de coronacrisis in het onderwijs te bestrijden. Vooral het lerarentekort is urgent, net als de toenemende verschillen tussen leerlingen, studenten, opleidingen en scholen.
- Experts uiten kritiek op de wet waarin het kabinet de maatregelen om het coronavirus te bestrijden wil vastleggen. De coronawet vormt een verregaande beperking van grondrechten en vrijheden en geeft ministers te veel macht. Ook is er kritiek op de looptijd van de wet.

Karakterisering berichtgeving

- Blijvende aandacht voor antiracisme, met onder meer de wake van George Floyd en verschillende opinieartikelen en ingezonden brieven. Burgemeester Halsema schrijft aan de raad dat er een extern onderzoek komt naar het optreden van de gemeente en politie rond het protest op Dam. De Telegraaf meldt o.b.v. nieuwe stukken dat het demonstratieprotocol niet is nageleefd en dat Amsterdamse oppositiepartijen nu alleen maar meer vragen hebben.

- Trouw en het NOS Journaal gingen uitgebreid in op de afnemende bereidheid onder mensen om voldoende afstand te bewaren en hoe winkelpersoneel dit ervaart. 'De anderhalve meter is niet meer heilig' en 'Nonchalante klant vergeet personeel', kopt Trouw.
- Verschillende kranten (NRC, AD, de Volkskrant, Trouw) schrijven ook over de veiligheid in vliegtuigen vanwege de uitzondering op de 1.5 meterregel. 'Overall afstand houden, en in het vliegtuig dan?', vraagt Trouw zich af. Luchtvaartdeskundige Joris Melkert zegt in enkele media dat hij denkt dat alles bij elkaar je met een veilig gevoel het vliegtuig in kan stappen, al zijn risico's niet uit te sluiten. Media refereren hierbij aan de brede besmetting met het SARS-virus door een koortsige, hoestende man op een vlucht in 2003. De Kamer wil nu een protocol van het kabinet en het OMT.
- Media blikken terug op de heropening van de basisscholen. Toon is positief: ouders en leerlingen kunnen weer opgelucht ademen. De Volkskrant gaat in op de 'lastige vraag' wanneer een hoestend kind wel of niet naar school of kinderopvang mag.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Identiteiten

- In Spijkenisse is er onrust ontstaan na de uitbraak van het coronavirus in jeugdgevangenis De Hartelborgt. Zeven groepsleiders van de jeugdgevangenis in Spijkenisse zijn besmet met het coronavirus. De groepsleiders zouden de regels tot begin vorige week aan hun laars hebben gelapt

Schade

- De Nederlandse economie zit in een historisch diepe recessie, ondanks alle steunpakketten. Dit jaar krimpt de economie met bijna 6%, schrijven economen van de Rabobank in hun kwartaalbericht. De Nederlandsche Bank (DNB) gaat in een raming uit van een economische krimp van 6,4%. DNB voorspelt dat de werkloosheid in 2020 zal groeien naar 4,6% van 2,9% vóór de crisis. Het grootste banenverlies zal echter pas in 2021 komen. Rabobank verwacht dat de werkloosheid dit jaar al op 7% uitkomt.
- Tachtig procent van het Nederlandse kleinbedrijf verwacht binnen een half jaar op zwart zaad te zitten en daardoor de rekeningen niet meer (op tijd) te kunnen betalen. Bij een vijfde is zelfs sprake van een acuut liquiditeitstekort. Dat blijkt uit onderzoek van het online financieringsplatform BridgeFund.

Scenario's

- Het aantal coronapatiënten op de ic is met 4 afgenomen tot 92, aldus het Landelijk Coördinatiecentrum Patiënten Spreiding gisteren. Ernst Kuipers van het Landelijk Netwerk Acute Zorg zegt dat het aantal ic-patiënten de komende tijd nog licht zal dalen, maar verwacht op korte termijn niet dat de ic vrij is van coronapatiënten. Op de verpleegafdelingen worden 365 coronapatiënten behandeld, een daling van 98 ten opzichte van zaterdag. Daarmee bleef de gevreesde toename door drukte op Hemelvaart volgens hem uit.

Informatiebehoefte

- Vakbond CNV maakt zich 'grote zorgen' over problemen rond de GGD-coronatesten. De vrees bestaat dat zorgmedewerkers door alle vertraging nog meer risico lopen. Veel mensen die een test hebben laten doen, zouden te laat de uitslag krijgen. De GGD ontkent dat er noemenswaardige problemen zijn, maar CNV zegt signalen te krijgen van het tegenovergestelde. Nu alle Nederlanders een test kunnen laten doen, dreigen mensen in cruciale- en contactberoepen de dupe te worden, aldus CNV.
- De GGD kan niet alles en iedereen testen op corona. "Hele sectoren zoals de slachthuizen testen op het virus, gaat niet lukken. Het testen moet behapbaar blijven." Dat vindt burgemeester Hubert Bruls. Volgens Bruls moet er getest worden als je al weet dat iemand mogelijk besmet is met het virus of als er een behoorlijk risico is op besmetting.
- Scholen, kinderdagverblijven en ouders worstelen met hoesters en snotteraars: iedereen, ook kinderen, moet thuisblijven en worden getest bij hoesten, niezen, koorts of aanverwante klachten. Het RIVM stelt dat het niet wenselijk is dat kinderen met bekende chronische luchtwegklachten 'onnodig thuis zitten'. Maar scholen willen geen risico nemen. Zij bepalen in eerste instantie zelf met de ouders wat moet

gebeuren. Het is niet duidelijk of ouders hun kinderen nu vaker laten testen: de GGD heeft hier een wisselend beeld van.

- Een collectief van jongerenorganisaties onder de naam Coalitie Y eist dat jongeren vanaf nu structureel betrokken worden bij politieke beslissingen van het kabinet. Ze willen dat er een expertteam van jongeren aansluit bij het OMT, om gedurende de coronacrisis adviezen te geven over niet-medische zaken.
- *De Telegraaf* schrijft dat de 1,5 meter-samenleving voor blinden 'niet te doen' is. Zij hebben buiten veel hulp nodig en zijn afhankelijk van het OV. Probleem
- Volgens Omroep Brabant is er onrust ontstaan onder nertsenhouders nadat maandagavond op social media een bericht verscheen waarin gesproken werd van een 'reële dreiging dat er nertsen losgelaten worden'. De politie zit er bovenop en sprak al met de persoon die het gerucht heeft verspreid.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Algemeen publiek

- 48% van de Nederlanders gaat deze zomer niet op vakantie. Dat meldt EenVandaag op basis van een peiling onder ruim 29.000 mensen. Een derde van de ondervraagden wil wel weg. Van hen blijft 42% in Nederland.
- Nog steeds duiken er in de media berichten op dat klanten meer vrijheid zoeken in de winkels. Uit enquêtes van de vakbonden FNV en CNV blijkt dat personeel zich onveilig voelt op de werkvloer. Uit een enquête van Koninklijke Horeca Nederland onder 450 horecaondernemers in Breda blijkt dat slechts 7% van de horecagasten zich aan de maatregelen houdt. Volgens Detailhandel Nederland doen winkeliers er alles aan om de werkvloer veilig te houden, maar tonen consumenten minder begrip voor de coronaregels. Dat leidt tot onbegrip, agressie en discussie over de veiligheidsmaatregelen in winkels. De koepelorganisatie van supermarkten, het Centraal Bureau Levensmiddelen (CBL), meldt dat de richtlijn 1 klant per 10 vierkante meter niet meer geldt.

Zorg

- Testen op corona gaat in de meeste regio's voorspoedig, maar nog niet overal stelt *RTL Nieuws* na een eigen rondgang. Vooralsnog lijkt het landelijke testbeleid alleen in Zuidoost-Brabant en Rotterdam Rijnmond voor problemen te zorgen. Mensen met klachten uit die regio's konden vaak niet binnen 24 uur terecht.
- De Infectieradar van het RIVM blijft voorlopig offline, nadat zaterdag duidelijk werd dat de gegevens van deelnemers makkelijk zijn te hacken. Ongeveer 60.000 Nederlanders vullen wekelijks een vragenlijst in op Infectieradar, waarmee het RIVM een beeld kan vormen van de verspreiding van het coronavirus. Het RIVM gaat de site eerst testen, voordat het weer online komt.
- Het tekort aan verpleegkundigen is door de coronacrisis alleen maar groter en nijpender geworden. Enrike Rutten, directeur van uitzendbureau HappyNurse, pleit voor meer autonomie en flexibiliteit om het vak aantrekkelijker te maken.

Luchtvaart

- Tim Akkerman verspreidde het valse gerucht dat hij op 1 juli zou gaan optreden met zijn band The Ivy League voor meer dan 100 man in een Boeing 747 om de tegenstelling tussen luchtvaart en theaters te benadrukken.
- FNV Schiphol organiseert dinsdagavond op Schiphol een 'drive-in-actie' op parkeerterrein P4 voor platform- en grondmedewerkers. Het personeel protesteert tegen de werkomstandigheden, coronamaatregelen en lage salarissen.

Openbaar Vervoer

- Branchevereniging OV-NL bericht dat er in het ov ruimte is voor 40% maar dat er een bezetting is van 25%: "Wij zeggen: rijd weer met het OV maar mijd drukte."
- Studenten zouden meer mogelijkheden moeten krijgen om met trein, bus, tram en metro te reizen. Ze hebben toegang tot de universiteit en het contact met medestudenten en docenten nodig om kennis op te doen en zichzelf te ontwikkelen, zeggen de rectores magnifici van vijftien universiteiten.

- Staatssecretaris van Veldhoven bezocht maandag het Noorderpoort College en station Europapark om te bespreken hoe ze ervoor kunnen zorgen dat het openbaar vervoer niet te druk wordt als veel studenten weer naar school kunnen. Er werden afspraken gemaakt over hoe dat het best geregeld kan worden.
- Op 12 mei verbood NS het meenemen van de fiets in de trein. Dat verbod is niet langer houdbaar, vindt de Fietsersbond.

Weg

- Sinds het dieptepunt in de derde week van maart wordt het weer drukker op de Nederlandse snelwegen. Op 2 juni was de verkeersintensiteit gemiddeld terug op 92% van het pre-crisisniveau.

Horeca

- Koninklijke Horeca Nederland (KHN) schat dat ongeveer 25 tot 30% van de horecazaken na de versoepeling van 1 juni gesloten bleef. De heropening zou voor veel ondernemers verliesgevend zijn.

Nertsenfokkerijen

- Meer dan 100 mensen demonstreerden maandagmiddag bij het Binnenhof voor het vervroegd sluiten van nertsenfokkerijen.

Economie en bedrijfsleven

- De golf faillissementen als gevolg van de coronacrisis is er nog niet. Wel zijn er bedrijven die ervoor kiezen de rekeningen niet op te laten lopen, maar te stoppen zonder faillissement. Ondernemers die liever geen verlies op verlies stapelen proberen het bedrijf te beëindigen zonder er zelf aan onderdoor te gaan.
- Ondernemers zijn in mei een stuk optimistischer gaan denken over het voortbestaan van hun eigen bedrijf. De op 6 mei door het kabinet aangekondigde versoepeling van de coronamaatregelen speelt daarbij een grote rol. Alleen in de luchtvaart, de reisbranche en de kansspelen duurt het pessimisme voort, zo blijkt uit een onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).
- De coronacrisis zet de Nederlandse arbeidsmobiliteit volledig op de rem. Van de Nederlandse beroepsbevolking zegt slechts 8% dit jaar van baan te willen wisselen. Een kwart van de ondervraagden overweegt om zich bij of om te scholen. Bij hbo- en wo-opgeleiden is dit zelfs 30%. Dit blijkt uit onderzoek van Intermediair en Nationale Vacaturebank onder ruim 1.000 Nederlanders, in samenwerking met Motivaction.

Justitie en Veiligheid

- Juristen en gemeenteraadsleden zijn kritisch op de coronawet waarin het kabinet de maatregelen om het coronavirus te bestrijden wil vastleggen. De wet vormt een verregaande beperking van grondrechten en vrijheden.

Politiek

- Koning Willem-Alexander zal zijn jaarlijkse troonrede dit jaar niet in de Ridderzaal voorlezen, maar in de Grote Kerk in Den Haag.

Koninkrijksrelaties

- De minister van Volksgezondheid op Sint-Maarten Panneflek, wil zogenoemde antigeentesten introduceren voor alle bezoekers op het eiland om verdere verspreiding van corona te voorkomen. Met de test denkt hij dat Sint-Maarten "op verantwoorde wijze weer kan heropenen" voor toeristen.

Havens/Maritiem

- De eigenaren van de vierhonderd historische schepen van de 'bruine vloot' organiseren dinsdag de manifestatie 'Red de Hollandse Zeilvloot'.
- Volgens RTL Nieuws zitten er duizenden zeevarenden die onder Nederlandse vlag varen op dit moment vast op zee omdat Nederlandse ambassades hun visumloketten hebben gesloten. Aan het alternatief, een 'visum on arrival', zijn verschillende voorwaarden verbonden, waardoor ook dat een hobbel is.

Milieu

- Bij recyclingbedrijven hoopt het plastic afval zich op. Duizenden big bags met versnipperd plastic afval staan te wachten om te worden hergebruikt. Staatssecretaris Van Veldhoven zoekt naar afnemers, maar de vraag naar gerecycled plastic daalt.

Internationaal

- Suriname heeft te weinig IC-bedden en te weinig verpleegkundigen om coronapatiënten te verplegen. Daarom hoopt de Surinaamse publieke gezondheidsadviseur Del Prado dat er vanuit Nederland steun op gang kan komen voor de coronacrisis in Suriname. De Surinaamse regering heeft nog geen officieel verzoek aan Nederland gedaan.

Betekenisgeving

Economie en bedrijfsleven

- Het gerucht dat winkelketen HEMA mogelijk staatssteun krijgt, valt bij andere winkels niet in goede aarde. Waarom HEMA wel en andere retailers niet, klinkt het. In commentaren in regionale dagbladen vooral kritiek op de 'aasgieren' van de HEMA. Het bedrijf moet de financiële problemen zelf oplossen, vinden de deelnemers aan de Stelling van de Dag van De Telegraaf. Staatssteun zou oneerlijk zijn tegenover andere noodlijdende retailbedrijven.
- MKB Nederland wil dat er een regeling komt voor ondernemers die willen stoppen met hun bedrijf om een faillissement te voorkomen, maar dat niet kunnen betalen. Ook moet er steun komen voor sectoren, zoals de maakindustrie, waar de klap nog moet komen. "Het kan niet zo zijn dat er niks meer is voor die bedrijven die pas veel later in de problemen komen."
- Veel ondernemers zijn positiever geworden over de overlevingskansen van hun bedrijf, meldt het CBS. Het aantal dat denkt nog minimaal een jaar te bestaan is in mei flink toegenomen ten opzichte van april.
- De werkgelegenheid krijgt de sterkste krimp sinds de jaren zeventig te verwerken. Dat betekent dat mogelijk zo'n vierhonderdduizend banen verloren gaan. 'We gaan dit allemaal wel voelen', zegt beurscommentator Rob Jansen bij BNR. Doordat veel bedrijven volgend jaar pas gaan reorganiseren zal dat aantal verder stijgen naar zevenhonderdduizend werkzoekenden.

Luchtvaart en openbaar vervoer

- Nog steeds doet de uitzondering op de 1.5 meterregel in het vliegverkeer veel stof opwaaien. Verschillende media buigen zich over de vraag of vliegen onder deze omstandigheden wel veilig is. Verschillende branches, zoals touringcars, begrijpen niet waarom er wel gevlogen mag worden maar zij niet hun bedrijven kunnen openstellen. Een breed front van oppositiepartijen aangevuld met de D66 en ChristenUnie, wil dat het kabinet en het OMT zich er alsnog mee gaan bemoeien.

Onderwijs

- De Volkskrant gaat in op de 'lastige vraag' wanneer een hoestend kind wel of niet naar school of kinderopvang mag. Hoewel kinderen het virus vrijwel nooit op anderen overdragen, moeten ze bij klachten thuisblijven. Soms wringt dat. En het leidt tot gevloek en gemopper bij ouders.
- Volgens Petra van Haren, voorzitter van de Algemene Vereniging Schoolleiders (AVS) lijkt het erop dat de eerste schooldag met de normale klassen naar wens ging. Er zijn nauwelijks signalen dat het niet goed zou zijn gegaan. Ze wijst erop dat scholen direct weer werden geconfronteerd met het lerarentekort.

Bankensector

- Nederlandse banken staan er tijdens de coronacrisis beter voor dan bij de kredietcrisis van ruim tien jaar geleden. Alleen als de pandemie langer duurt neemt de impact op het financiële systeem toe, schrijft DNB maandag in het halfjaarlijkse Overzicht Financiële Stabiliteit (OFS).

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> • Nederlanders besmet en/of geïsoleerd in gebieden getroffen door COVID-19. 	<ul style="list-style-type: none"> • Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders • 	<ul style="list-style-type: none"> • Algemeen publiek • Politici

- Personeel en bewoners in
zorginstellingen en verpleeghuizen.
- Ondernemers, Zzp'ers,
Werknemers.
- Nertsenfokkerijen.